

УДК 631.1:574:332.33

Коренюк П.І.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту і адміністрування
Дніпродзержинського державного технічного університету

МЕНЕДЖМЕНТ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ У КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ЗНАЧИМІСТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ

MANAGEMENT OF HUMAN DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF PUBLIC HEALTH: RELEVANCE AND RELATIONSHIPS

АНОТАЦІЯ

За своєю сутністю та змістом людський розвиток є безперервним процесом розширення можливостей вибору людини, які постійно змінюються. Роль охорони здоров'я в процесі суспільного відтворення зростає й у зв'язку зі швидкими темпами науково-технічного прогресу. Індекс людського розвитку визначають за трьома головними факторами: тривалість життя і стану здоров'я, доступ до знань та рівень життя. Взаємовплив системи охорони здоров'я, людського розвитку й економічного зростання є багатопланий і комплексним. Рівень життя населення визначається рівнем людського розвитку, який неможливо уявити без ефективної системи охорони та відтворення здоров'я людини.

Ключові слова: менеджмент, розвиток, людина, здоров'я, економічний.

АННОТАЦІЯ

По своей сущности и содержанию развитие человека является непрерывным процессом расширения возможностей выбора человека, которые постоянно изменяются. Роль здравоохранения в процессе общественного воспроизводства возрастает, особенно в связи с быстрыми темпами научно-технического прогресса. Индекс человеческого развития определяют по трем основным факторам: продолжительность жизни и состояние здоровья, доступ к знаниям и уровень жизни. Взаимовлияние системы здравоохранения, человеческого развития и экономического роста является многоплановым и комплексным. Уровень жизни населения определяется уровнем человеческого развития, который невозможно представить без эффективной системы охраны и воспроизводства здоровья человека.

Ключевые слова: менеджмент, развитие, человек, здоровье, экономический.

ANNOTATION

By its nature and content of Human Development is a continuous process of expanding human choices that are constantly changing. The role of health in the process of social reproduction and growing due to the rapid pace of scientific and technological progress. The Human Development Index is determined by three main factors: life expectancy, health, access to knowledge and standard of living. Interference health care, human development and economic growth is multifaceted and complex. The standard of living of the population depends on the level of human development that can not be imagined without efficient health and reproduction health.

Key words: management, development, people, health, economic.

Постановка проблеми. В результаті проходження Україною за останні 20 років ряду соціально-економічних криз має місце критичне зменшення рівня життя людей. Відповідно, погіршуються інші економічні показники. Особливо це було відчутно в середині 90-х років. Інтегральними узагальненими показниками, що відображають порівняльні можливості лю-

дей у різних країнах світу є індекси людського розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами людського розвитку займаються такі вчені як С.І. Бандур [9], О.А. Грішнова [1], Т.А. Заяць [9], В.І. Куценко [9], Е.М. Лібанова [4; 5], Л.С. Лісогор [4] та інші.

Постановка завдання. Метою даного дослідження у форматі наукової статті є з'ясувати та визначити роль суспільної охорони здоров'я у підвищенні ефективності менеджменту людського розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. За своєю сутністю та змістом людський розвиток є безперервним процесом розширення можливостей вибору людини, які постійно змінюються. Серед різних можливостей такого вибору визначальними, на мою думку, є довготривале життя, здоровий образ його проведення, здобуття престижної якісної освіти, повний доступ до життєзабезпечуючих чинників та засобів. Інтегральними показниками, що відображають порівняльні можливості людей у різних країнах світу, є індекс людського розвитку.

Науковці Ради з вивчення продуктивних сил України НАНУ [4; 5] та Державного комітету статистики запропонували національну методикою визначення ІЛР. За цією методикою ІЛР охоплює показники, які характеризують демографічну ситуацію в країні та в регіонах: кількість населення; природний щорічний приріст (скорочення) населення; очікувану тривалість життя при народженні; демографічне навантаження працездатного населення; рівень зайнятості та безробіття; стан охорони здоров'я, який включає рівень здоров'я населення, величину державних асигнувань на охорону здоров'я у відсотках до ВВП, кількість населення в розрахунку на одного лікаря, материнську смертність на 1000 живонароджених, споживання алкогольних та тютюнових виробів на душу населення; рівень освіти; соціальне середовище; криміногенну ситуацію; екологічну ситуацію; інше [4; 5].

Роль охорони здоров'я в процесі суспільного відтворення зростає й у зв'язку зі швидкими темпами науково-технічного прогресу. За таких умов різко зростає роль діяльності установ

охорони здоров'я, медичної науки в здійсненні відтворення народногосподарських ресурсів здоров'я суспільства. Науковий пошук найбільш раціональних шляхів розвитку охорони здоров'я, серйозного підйому його функціональної ролі в життєзабезпеченні суспільства, у тому числі й у відтворенні робочої сили, трудових ресурсів, у розвитку особистості й у більш широкому плані відтворення людини вимагає пізнання і докладного розкриття специфіки дії суспільних економічних законів у цій сфері життєдіяльності.

На початку 90-х років 2 сторіччя в Україні індекс людського розвитку був вищий, а ніж європейський та центральноазійський (0.714 проти 0.701), а на даний час він нижчий на 0.31 (0.740 проти 0.771) (рис. 1, табл. 1).

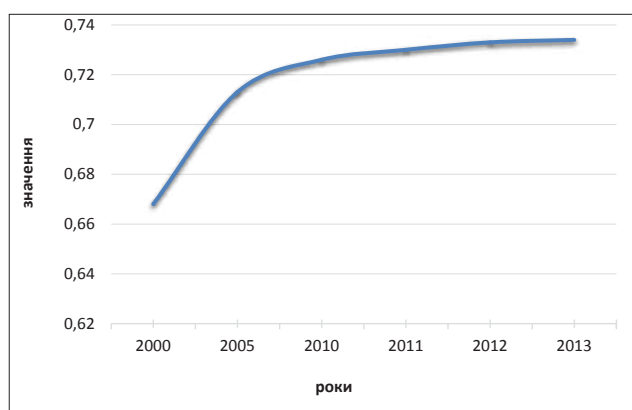

Рис. 1. Динаміка індексу людського розвитку в Україні з 2000 до 2013 рр.

За інформацією у звіті, за інформацією ЗМІ, у рейтингу Індексу розвитку людини ООН за 2013 рік Україна посіла 83 місце, а роком раніше утримувала 78 позицію. Індекс людського розвитку визначають за трьома головними факторами: тривалість життя і здоров'я, доступ до знань та рівень життя. Значення індексу для України за 2013 рік становить 0,734. Охорона здоров'я займає значне місце і важливість по відношенню до людського розвитку.

Слід зазначити, що ціни на послуги охорони здоров'я [8] не завжди досить повно виражають їхню вартість для суспільства, тому що в цих послугах не відбиваються цілком необхідні суспільні витрати праці. Залежності між використаними засобами (витратами) і отриманими результатами медичних послуг є менш безпосередніми й очевидними, ніж, скажімо, у матеріальному виробництві. Охорона здоров'я є для економічної науки, зокрема для економіки природокористування, порівняно новою галуззю досліджень. У зв'язку з цим виникає низка принципових питань, що стосуються, зокрема, тотожності існуючої наукової системи понять, категорій економічної теорії, а також відносин і економічних законів стосовно суспільного матеріального виробництва і до самої охорони здоров'я як суто специфічної сфери суспільної відтворювальної діяльності [8].

Нині діяльність у охороні здоров'я, як і інших галузях і сферах народногосподарського комплексу, не відповідає законам ринку, товарно-грошовим відносинам. Нерідко відповідні центральні державні органи та їхні спеціалізовані компетентні відомства приймають адекватні рішення стосовно пропозиції і ціни на медичні послуги, але це ще не є гарантією суспільству від елементів стихійності, дефіцитності медичних благ і послуг. Недоліки в організації охорони здоров'я, зокрема в питаннях практичного ціноутворення на послуги, в оцінках ефективності працівників лікувальних установ, можуть сприяти тому, що на різні аспекти економічної діяльності медицини, усю систему охорони здоров'я будуть мати дію випадкові фактори, що об'єктивно не впливають із суспільної відтворювальної діяльності. Народногосподарська діяльність і функціональне призначення охорони та відтворення здоров'я, усєї медицини (і теоретичної, і практичної), що оточує природне середовище тісно зв'язано з поліпшенням умов життєдіяльності людини, з формуванням високого рівня здоров'я населення, з відповідними еколого-економічними відносинами щодо його відтворення у контексті

Таблиця 1

Основні показники людського розвитку в Україні, 2000–2013 роки

Показники/роки	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2013 у відсотках до				
							2000	2005	2010	2011	2012
ВВП (у фактичних цінах) всього, млрд. грн	170,1	441,5	1120,6	1349,2	1459,1	1505,5	885,1	341,0	134,3	111,6	103,2
в тому числі ВВП на душу населення, тис. грн	3436	9372	24429	29519	32002	33095	963,2	353,1	135,5	112,1	103,4
Кількість населення, млн. чол	48,7	46,7	45,6	45,5	45,4	45,2	92,8	96,8	99,1	99,3	99,6
Середня очікувана тривалість життя, років	67,7	68	70,4	71,0	71,2	71,4	105,5	105,0	101,4	100,6	100,3
Індекс людського розвитку (ІЛР)	0.668	0.713	0.726	0.73	0.733	0.734	109,9	102,9	101,1	100,5	100,1

Розраховано за даними Державного комітету статистики України

ефективного людського розвитку як біологічної та соціальної істоти.

Концепція людського розвитку розглядає розвиток людини як основну мету і критерій суспільного прогресу. Основні цілі людського розвитку формуються у трьох напрямках: перший – можливість прожити довге життя, підтримуючи хороший стан здоров'я, другий – доступність знань, одержання освіти, третій – наявність засобів, що забезпечують гідний рівень життя. Звичайно, розуміння людського розвитку не закінчується на цьому: це також широкі можливості вибору в усіх сферах життя, політична, економічна та соціальна свобода, можливості займатися творчою та виробничою діяльністю, відчувати повагу до себе і мати гарантію прав людини.

Висновки. Розглянутий нами аспект соціально-економічних та еколого-економічних чинників у сфері людського розвитку та охорони здоров'я потребує певних кроків держави по відношенню до поліпшення ефективності системи охорони та відтворення здоров'я людини.

Взаємовплив системи охорони здоров'я, людського розвитку й економічного зростання є багатоплановий і комплексним. Адже забезпечення повної продуктивної зайнятості і віддачі [8] є потужним чинником як економічного зростання країни, так і розширення можливостей людського розвитку. Рівень життя є однією з найважливіших соціально-економічних категорій, що характеризує становище людини в суспільстві, можливості реалізації її потреб, можливості людського розвитку. І даний рівень життя визначається рівнем людського розвитку, який неможливо уявити без ефективної системи охорони та відтворення здоров'я людини.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Грішнова О.А. Людський розвиток в системі пріоритетів регіональної соціально-економічної політики / О.А. Грішнова // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – 2006. – Вип. 4. – С. 23-29.
2. Закон України «Про збереження природного середовища» від 1991 року / Режим доступу: URL.: <http://HYPERLINK> "http://www.rada.kiev.ua.-/" www.rada.kiev.ua.
3. Звіт про людський розвиток України за 2008 рік. Людський розвиток і європейський вибір України. ПРООН, Київ, травень 2008 р. – 123 с.
4. Лібанова Е.М. Інформація про виконання інноваційного проекту "Розробка механізму реалізації інноваційних складових людського розвитку" / Е.М. Лібанова, Л.С. Лісогор // Наука та інновації. – 2008. – Т. 4. – № 2. – С. 49–50.
5. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз (колективна монографія) / За ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 327 с.
6. Моделювання розвитку людського потенціалу як головного фактора економічного зростання / В.М. Порожня, Л.В. Кухарева // Економіка і прогнозування. – 2007. – № 4. – С. 124-140.
7. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвесика]; Державницька установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 40 с.
8. Паламарчук В.О., Мішенін Є.В., Коренюк П.І. Еколого-економічні та соціальні нариси з економіки природокористування. – Монографія: Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 258 с.
9. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи: монографія / [С.І. Бандур, Т.А. Заяць, В.І. Куценко та ін.]; за заг. ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – [2-ге вид. доповн. і переробл.]. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 620 с.
10. Іртищева І.О. Корпоративна культура – важливий фактор конкурентоспроможності організації / І.О. Іртищева // Збірник наукових праць НУК. – Миколаїв : НУК, 2015. – № 1 (457). – С. 69-74.
11. Іртищева І.О. Оцінка науково-кадрового потенціалу України / І.О. Іртищева // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – Випуск 8/2. – 2014. – С. 186-188.